

Tillstånd och upplysning
Björn Isaksson Agronom

Delgivningskvitto

Föreningen Sveriges Skogsplantproducenter
Svenska Skogsplantor
694 36 Hallsberg

Beslut angående ansökan om dispens på växtskyddsområdet

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar ansökan om dispens från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedlet Mogeton WP, i enlighet med artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009¹.

Dispensen gäller från och med 18 maj 2016 till och med 14 september 2016, för användning mot levermossa i skogsplantskolor och trädgårdsplantskolor.

Specificerade användningsvillkor framgår av beslutsbilagan.

1.1 Återrapportering

Efter avslutad odlingssäsong ska en redogörelse lämnas in till Kemikalieinspektionen över vilka strategiförsök som genomförts under 2016 och på vilket sätt resultaten från dessa kan ge information om att kommande års odlingar i skogsplantskolor och trädgårdsplantskolor kan genomföras utan användning av Mogeton WP.

Redogörelsen ska ha lämnats in till Kemikalieinspektionen senast 1 december 2016.

1.2 Redovisning av mängduppgifter

Sökanden ska senast 1 december 2016 redovisa vilken mängd produkt som använts under den period som dispens medgivits.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG (hädanefter förordning (EG) nr 1107/2009)

1.3 Produktens klassificering och märkning

Produkten ska vara märkt och klassificerad enligt CLP-förordningen.

Piktogram	
Piktogramkod	GHS08, GHS07, GHS09
Signalord	Varning
Faroangivelser	H361 Misstänks kunna skada det ofödda barnet H373 Kan orsaka organskador på njurar, mjälte och ha effekter på blodet genom lång eller upprepad exponering. Exponeringsväg via munnen. H319 Orsakar allvarlig ögonirritation H317 Kan orsaka allergisk hudreaktion H335 Kan orsaka irritation i luftvägarna H302 Skadligt vid förtäring H410 Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
Skyddsangivelser	P260 Inandas inte damm och dimma. P280 Använd skyddshandskar/skyddskläder/ögonskydd/ansiktsskydd P271 Används endast utomhus eller i väl ventilerade utrymmen. P201 Inhämta särskilda instruktioner före användning P308+P313 Vid exponering eller misstanke om exponering: Sök läkarhjälp. P362+P364 Ta av nedstänkta kläder och tvätta dem innan de används igen. P405 Förvaras inlåst. P403+P233 Förvaras på väl ventilerad plats. Förpackningen ska förvaras väl tillsluten. P502 Rådfråga tillverkare/leverantör om återvinning/återanvändning.
Ytterligare information	EUH208 Innehåller kvinoklamin. Kan orsaka en allergisk reaktion EUH401 För att undvika risker för människors hälsa och för miljön, Följ bruksanvisningen. Spl Förorena inte vatten med produkten eller dess behållare. (Rengör inte sprututrustning i närheten av vattendrag/Undvik förorening via avrinning från gårdsplaner och vägar.)

2 Beskrivning av ärendet

Den 22 oktober 2015 inkom ansökan om dispens för nedanstående ändamål.

Sökande	Föreningen Sveriges Skogsplantproducenter Svenska Skogsplantor 694 36 Hallsberg
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Mogeton WP
Produktens reg nr	Produkten är inte längre godkänd
Verksamma ämnen	Kvinoklamin 25 vikt-%
Funktion	Fungicid
Sökt användningsområde	Mot levermossa i skogsplantskole- och trädgårdsplantskoleväxter

2.1 Sökandens skäl till ansökt dispens

Ansökan om dispens avser användning av Mogeton WP mot levermossa i all odling av täckrotsplantor i Sverige. Levermossan kan etablera sig i alla utvecklingsstadier, från någon vecka efter sådd, till färdig produkt. En täckrotsplanta är 1-2 år vid försäljning.

Den täta odlingen i täckrotsplantskolor ger goda förutsättningar för levermossa att breda ut sig i odlingskassetter och odlingsbrätten där det ofta är skuggigt och fuktigt. Nederbördsrika och varma somrar gynnar generellt levermossan extra mycket. Levermossan skapar ett lager ovanpå odlingskassetterna och konkurrerar med småplantorna om vatten och näring där kraftig förekomst av levermossa försämrar tillväxten för plantorna. När levermossan breder ut sig mellan cellerna i odlingskassetterna gör den det möjligt för småplantornas rötter att ta sig över till närliggande odlingsceller och växa ihop med de andra plantornas rötter till ett sammanhängande sjok. Detta gör det svårt att få ut plantorna ur odlingskassetterna. Plantorna flyttas maskinellt från odlingskassetterna till ett löpande band, de sorteras och stammens bas behandlas ett mekaniskt skydd mot snytbaggeangrepp, varefter de packas i kartonger för leverans till kund. Ett lager av levermossa ovanpå odlingskassetten där plantornas rötter vuxit samman under mossan försvårar dessa moment avsevärt eller gör det i praktiken omöjligt.

Mogeton WP har tidigare varit godkänt i Sverige och har använts i många år i skogsplantskolor och trädgårdsplantskolor med bra resultat. Produktgodkännandet upphörde 31 december 2012, produkten fick inte säljas efter 16 november 2013 och fick inte användas efter 16 november 2014.

Mogeton WP är den enda produkten med effekt mot levermossa, som samtidigt skonar de växtkulturer som odlas. Det finns inga andra alternativa produkter godkända för detta ändamål. Sökanden har redogjort för försök från 2015 som utförts i syfte att finna alternativa produkter och metoder till Mogeton WP för bekämpning av levermossa. Försöken utfördes med bakpulver, produkten Ferrogent (järnsulfat) samt produkten MossKade. Ingen av de testade produkterna har visat en säker effekt mot levermossa. Det är problem med utebliven eller otillräcklig selektivitet, vilket behövs för att säkerställa att levermossan bekämpas och plantorna inte påverkas negativt av behandlingen. Inför tidigare dispensansökan har sökanden testat växtskyddsmedlet Natria mot Ogräs & Mossa, reg. nr. 4890 vilket visade att denna produkt inte är ett alternativ till Mogeton WP, eftersom produkten skadar barrträdsplantor.

Sökanden har under 2015 börjat leta efter alternativa medel och metoder till användning av Mogeton WP mot levermossa i skogsplantskolor och trädgårdsplantskolor. Detta arbete kommer att fortsätta under 2016. Försök med alternativa produkter har påbörjats under 2015. Sökanden har kontaktat plantskolor i Finland och Storbritannien.

2.2 Tidigare ansökningar om dispens

Dispens för användning av Mogeton WP mot levermossa i odling av plantskolor har beviljats tidigare. Dispensen beviljades för användning från och med 1 maj 2015 till och med 1 augusti 2015.

2.3 Samråd med Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har getts möjlighet att yttra sig över behov och alternativ till sökt användning. Skogsstyrelsen tillstyrker den sökta dispensen. De skriver i sitt yttrande att skogsföryngring är en nödvändig del i skogsbruket. Detta sker genom plantering, sådd eller någon form av naturlig föryngring, varav plantering med plantor uppdrivna i skogsplantskolor är den dominerande metoden. Utbudet av skogsplantor riskerar att begränsas om levermossa inte kan kontrolleras i tillräcklig omfattning. Detta kan leda till negativ påverkan inte bara för skogsplantskolorna utan även för skogsbruket som helhet.

Skogsstyrelsen anser att användning av Mogeton WP genom dispens mot levermossa behövs. Om ansökan avslås måste kemisk bekämpning mot snytbagge användas, därför att påväxt av levermossa medför att det inte går att förse plantorna med den typ av mekaniska snytbaggesskydd som utvecklats under senare år för att användning av kemiska insekticider mot snytbagge ska kunna undvikas. Skogsstyrelsen nämner inget om alternativ eller om alternativa produkter till Mogeton.

2.4 Godkännandevillkor för verksamt ämne

Kvinoklamin är upptaget på listan över godkända ämnen genom direktiv 2008/66/EG samt Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2013. Ämnet är godkänt under perioden 1 januari 2009 till 31 december 2018. Av upptagsvillkoren framgår att medlemsstaterna ska vara särskilt uppmärksamma på säkerheten för de personer som hanterar växtskyddsmedlet, övriga arbetstagare och andra personer som befinner sig i närheten samt skyddet av vattenlevande organismer, fåglar och små däggdjur vid bedömningen av ett produktgodkännande.

3 Skäl

Enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 får endast godkända växtskyddsmedel släppas ut på den svenska marknaden och användas. Kemikalieinspektionen får dock i vissa fall meddela dispens från kravet på godkännande. Av artikel 53 i förordningen följer att en medlemsstat i särskilda fall får tillåta att ett växtskyddsmedel under högst 120 dagar släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av fara som inte kan avvärras på något annat rimligt sätt.

Täckrotsodling av plantor i odlingsbrätten (odlingskassetter) ger ett stort antal plantor per kvadratmeter, vilket innebär att plantorna står tätt från sådd till färdig planta i kassett. Levermossa som växer till i odlingskassetten, mellan småplantorna, blir bekymmer på flera plan. Levermossa gror och breder ut sig och bildar slutligen en tät, tjock sammanhängande filt mellan plantorna i brätterna som hindrar syre, vatten och näring att nå plantornas rötter. Konsekvensen av detta är att plantorna får dålig tillväxt; de blir små, tappar livskraft eller dör.

Levermossan gör det även möjligt för plantornas rötter att växa över till intilliggande odlingsceller i brättet och växa ihop med andra plantors rötter. Detta bildar ett sammanhängande plantsjok vilket blir ett problem vid paketering av plantor i kartong. När plantorna ska levereras packas de styckevis i kartong, utan odlingsbrätte. Före leverans och i samband med packning appliceras ett mekaniskt täckrotsskydd för att skydda tall- och granplantorna mot gnag av snytbagge på plantans nedre del. Vid paketeringen används en maskinell metod där plantorna trycks ut från odlingsbrättet med ett verktyg underifrån. Om levermossa växer mellan plantorna, kommer småplantorna att sitta ihop på grund av rotsammanväxning och levermossefilt. Vid packning håller levermossefilten och rötter samman plantorna till ett enda sjok som försvårar eller till och med omöjliggör maskinell sortering och paketering av plantorna samt applicering av mekaniskt snytbaggesskydd på plantornas nedre del.

För yrkesodling, som är aktuellt i detta fall, finns inga alternativa produkter godkända mot levermossa. Av tidigare inskickat material för dispensansökan 2015 framgår att Natria mot Ogräs & Mossa, reg. nr. 4890 inte är ett alternativ till Mogeton WP, eftersom produkten skadar barrträdsplantorna. Sökanden har inför denna dispensansökan utfört försök med ytterligare alternativ; bakpulver samt produkterna Ferrogent och MossKade. Ingen av alternativen visade på tillräcklig selektivitet för att kunna användas för att bekämpa levermossa i odlingarna.

Utan möjlighet till bekämpning av levermossa måste produktionssystemet på samtliga skogsplantaskolor i Sverige bytas ut för att kunna sära på plantorna i syfte att behandla plantbasen med snytbaggsskydd och sedan paketera plantorna. Detta kan inte anses utgöra ett realistiskt alternativ.. Ett annat alternativ är att sortera plantorna manuellt. I Sverige produceras över 350 miljoner salufärdiga plantor per år. Att manuellt rensa levermossa i brättena, sortera plantorna samt applicera stambasskydd och senare paketera plantorna kan inte heller ses som realistiskt.

Brist på effektiv bekämpning och utan möjlighet för odlarna att påverka produktionssystemet gör att produktion av plantor går förlorad. Vidare uppstår produktionsstörningar, plantbrist, ökade snytbaggeangrepp på plantorna och hanteringen av plantor blir olönsam. Ytterligare konsekvenser av levermossans utbredd kan bli svårigheter att få tag i friskt och livskraftigt plantmaterial som därmed minskar produktionen av skog. Det skulle i sin tur påverka skogsindustrin negativt på lång sikt.

Mot bakgrund av ovanstående gör Kemikalieinspektionen bedömningen att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda. Kemikalieinspektionen bifaller därför ansökan

Beslutet har förenats med villkor för att hantera de risker som finns förknippade med användning av Mogeton WP. Villkoren baseras på de riskbedömningar av produkten som gjorts i Danmark².

Mogeton WP är inte godkänt att använda som växtskyddsmedel. När medlet var godkänt i Sverige var det placerat i behörighetsklass 2. Kemikalieinspektionen gör

² Det verksamma ämnet kvinoklamin ingår i godkänd produkt i Danmark

därför bedömningen att motsvarande förkunskapskrav som gäller för användning av växtskyddsmedel i klass 2, gäller för denna dispens. Dos och applicering är baserat på det tidigare godkännandet för Mogeton WP i Sverige. Vid användning av Mogeton WP ska lämpliga skyddskläder, skyddshandskar och andningsskydd användas, baserat på det verksamma ämnets klassificering.

Kvinoklamin är mycket toxiskt för vattenlevande organismer med risk för långtidseffekter i vattenmiljö. Utifrån medlets användning på odlingsbrätten för sådd och småplantor i plantskolor, bedöms beräkning av skyddsavstånd med Hjälpredan (för bomspruta) och avdriftsreducerande utrustning som reducerar avdriften med 50 procent, ge ett tillräckligt skyddsavstånd till närliggande vattenmiljöer. Applicering av medlet enligt villkoren förväntas inte ge någon oacceptabel risk för fåglar, små däggdjur, dagmaskar och jordlevande ryggradslösa djur.

Uppgifter om använd mängd bekämpningsmedel behövs för den statistik som årligen publiceras om försålda kvantiteter av bekämpningsmedel (verksamma ämnen) i Sverige. Statistiken baseras på information från innehavaren av godkännande för bekämpningsmedlet i fråga. Eftersom det saknas ett produktgodkännande för Mogeton WP i Sverige ska sökanden redovisa använd mängd av Mogeton WP i Sverige för år 2016 till Kemikalieinspektionen, senast den 1 december 2016.

3.1 Krav på att vidta åtgärder för att undvika behov av fortsatt dispens

Liknande dispenser för Mogeton WP som nu är aktuell har beviljats en gång tidigare under år 2015. Sökanden har nu återkommit med en ansökan om dispens för Mogeton WP för användning mot levermossa i skogsplantskolor och trädgårdsplantskolor. Sökanden uppger i sin ansökan att det saknas alternativa medel och metoder att komma tillrätta med angrepp av levermossa i dessa plantor.

Det verksamma ämnet i Mogeton WP ingår för närvarande i godkända växtskyddsmedel i 15 medlemsstater inom EU. Under den period som dispens beviljats för Mogeton WP i Sverige, har ingen ansökan om utvidgat produktgodkännande för mindre användning (UPMA) för någon alternativ produkt lämnats in till Kemikalieinspektionen. Vidare har sökanden ännu inte lämnat in en ansökan om ömsesidigt erkännande av ett växtskyddsmedel som kan användas för bekämpning av levermossa, vilket varit sökandens strategi för att undvika behov av fortsatt dispens för Mogeton WP. Sökanden har vid handläggningen av den nu aktuella dispensansökan meddelat att man påbörjat en ansökan om ömsesidigt produktgodkännande i februari 2016.

Mot bakgrund av ovanstående är det nödvändigt att sökanden inför en eventuell ny ansökan om dispens visar att man vidtagit de åtgärder som finns tillgängliga i syfte att komma ifrån behov av upprepad dispens för Mogeton WP.

4 Upplysningar

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet bara beviljas en gång. Det är därför viktigt att sökanden utformar en strategi för att få produkten godkänd inför kommande odlingsårer.

eller ta fram andra bekämpningsmetoder. För de fall att en produkt är godkänd i en annan medlemsstat finns det möjligheter enligt förordningen (EG) nr 1107/2009 för till exempel jordbruksorganisationer att söka om produktgodkännande för produkten genom ömsesidigt erkännande av den medlemsstatens beslut om produktgodkännande.

4.1 Anmälan till produktregistret

Kemikalieinspektionen vill påminna om skyldigheten att lämna in en verksamhetsanmälan till produktregistret hos Kemikalieinspektionen. En sådan anmälan ska göras så snart som möjligt och senast när verksamheten inleds.

Denna skyldighet gäller företag som:

- Yrkesmässigt tillverkar eller till Sverige för in växtskyddsmedel.
- För vidare överlåtelse i eget namn förpackar, packar om eller byter namn på växtskyddsmedel.
- För vidare överlåtelse gör beredningar (blandningar) av växtskyddsmedel.
- För egen räkning överlåter åt en handelsagent att göra produkthanmälan.
- Tillverkar eller till Sverige för in växtskyddsmedel som är anmälningspliktiga.

En verksamhetsanmälan ska lämnas oavsett hur mycket av en anmälningspliktig produkt som företaget tillverkar eller för in till Sverige. Anmälan ska innehålla uppgifter om företagets namn, adress, organisationsnummer och kontaktperson. Om den årliga volymen är minst 100 kg per produkt ska även en produkthanmälan ska lämnas till produktregistret hos Kemikalieinspektionen.

Läs mer om verksamhets- och produkthanmälan på www.kemi.se

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Margareta Persson
Beslutande

Björn Isaksson
Föredragande

Elsa Eriksson
Jurist

Kopia till:

- Jordbruksverket
551 82 Jönköping
- Cheminova Deutschland GmbH & Co. KG
Elbestr. 28
DE-21683 Stade
TYSKLAND